

H E T B O E K E S T H E R

Voor een tijd *als deze*

*Een theologische verkenning
van het bijbelboek Esther*

DS. PIETER VAN DEN BERG

Voor een tijd als deze

Een theologische verkenning van het bijbelboek Esther

© 2026 Pieter van den Berg. Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Bijbelcitaten zijn eigen vertalingen naar de Hebreeuwse en Griekse grondtekst.

ISBN: 9789465547992

*Wie weet of u niet juist voor een tijd als
deze tot het koningschap gekomen bent?*

ESTHER 4:14

*Waarlijk, U bent een God die Zich ver-
bergt, de God van Israël, de Verlosser.*

JESAJA 45:15

INHOUD

Inhoudsopgave

Woord vooraf	7
Inleiding: een boek waarin God zwijgt.....	9
DE WERELD VAN ESTHER.....	11
1 Een joods meisje in het Perzische rijk	12
2 Een kunstig gebouwd verhaal.....	17
3 Waar is God?	21
HET VERHAAL VERKLAARD	26
4 Een koning die alles heeft.....	27
5 Een weesmeisje in het paleis	30
6 De man die niet boog	34
7 Voor een tijd als deze	38
8 Een koningin aan de poort	42
9 De nacht dat de koning niet sliep	45
10 De val van Haman	48
11 Een nieuw decreet	51
12 Van rouw tot feest	54
THEOLOGISCHE THEMA'S	58
13 De verborgen hand.....	59
14 Amalek en het verbond	63
15 Moed, identiteit en compromis	66
16 Het geweld van hoofdstuk 9	69
17 Esther en Christus.....	73
ESTHER VANDAAG	76
18 Leven in Susa.....	77
Slotwoord: de God die niet zwijgt.....	80

BIJLAGEN	82
A Personen in het boek Esther	83
B Purim in de Joodse traditie	84
C Een leesrooster in twaalf weken	85
D Literatuur voor verdere studie	86

Woord vooraf

ER ZIJN bijbelboeken die je bij de eerste lezing direct naar de kern van het geloof voeren. De Psalmen leren ons bidden, de profeten roepen ons tot bekering, de evangeliën stellen ons Christus voor ogen. Het boek Esther lijkt op het eerste gezicht van een andere orde. Het vertelt een spannend hofverhaal over een koning met een opvliegend karakter, een machtswellusteling met een gekrenkt ego, een trouwe oom en een jonge vrouw die uitgroeit tot de redster van haar volk. Wie er echter langer bij stilstaat, ontdekt dat dit kleine boek een van de diepste vragen van het geloof aansnijdt: waar is God als Hij niet te zien is?

Dit boek is geschreven voor lezers die die vraag serieus willen nemen. Het is bedoeld voor predikanten en bijbelstudieleiders die Esther willen uitleggen, voor studenten die de theologische rijkdom van het boek willen verkennen, en voor iedere gelovige die zich wel eens afvraagt of God werkelijk aanwezig is in een wereld die Hem nauwelijks lijkt op te merken.

De opbouw is eenvoudig. In het eerste deel schetsen we de historische, literaire en canonieke achtergrond. Het tweede deel volgt de tekst hoofdstuk voor hoofdstuk, met aandacht voor details die bij een vluchtige lezing gemakkelijk ontgaan. In het derde deel komen de grote theologische thema's aan bod: voorzienigheid, verbond, menselijke verantwoordelijkheid, de ethiek van het geweld en de lijn

naar Christus. Het vierde deel vraagt wat Esther betekent voor christenen die vandaag als vreemdelingen in een seculiere samenleving leven. Aan het einde van ieder hoofdstuk staan vragen voor persoonlijke overdenking of groepsgesprek.

Bijbelcitaten zijn eigen vertalingen naar de Hebreeuwse grondtekst. Waar het Hebreeuws een woordspel of een betekenisnuance bevat die in vertaling verloren gaat, wordt dat toegelicht. Wie de tekst van Esther naast dit boek openslaat, zal er het meeste aan hebben.

Mijn gebed is dat de lezer, net als Esther en Mordechai, leert om ook in de verborgenheid te vertrouwen op de God die nooit afwezig is.

Inleiding: een boek waarin God zwijgt

TIEN HOOFDSTUKKEN, honderdzevenenzestig verzen, en geen enkele keer de naam van God. Geen gebed, geen offer, geen verwijzing naar de wet van Mozes, naar Jeruzalem of naar de tempel. Het boek Esther is in de Hebreeuwse Bijbel uniek in zijn zwijgen. Zelfs het Hooglied, dat eveneens zelden expliciet over God spreekt, kent volgens veel uitleggers in Hooglied 8:6 een verkorte vorm van de Godnaam. In Esther ontbreekt zelfs dat.

Dat zwijgen heeft lezers door de eeuwen heen verontrust. Joodse vertalers in de oudheid voegden gebeden en dromen toe om het gat te vullen. Kerkvaders schreven er nauwelijks commentaren op. Maarten Luther liet zich in zijn tafelgesprekken ontvallen dat hij het boek liever niet in de Bijbel had gezien. En moderne lezers vragen zich af of het hier niet gewoon om een nationalistisch verhaal gaat, waarin een minderheid wraak neemt op haar vijanden.

Toch staat Esther in de canon, en dat is geen vergissing. Juist het zwijgen van God is de sleutel tot het verstaan van het boek. Esther leert ons dat God niet alleen aanwezig is waar Hij spreekt, maar ook waar Hij zwijgt; niet alleen in wonderen en visioenen, maar ook in toevalligheden, slapeloze nachten en ogenschijnlijk kleine beslissingen. Het boek is een oefening in het lezen van de werkelijkheid met de ogen van het geloof.

Want als u in deze tijd blijft zwijgen, zal er voor de Joden verademing en redding komen uit een andere